



**ΕΠΕΙΓΟΝ**

Αθήνα, 14.02.2023  
Α.Π. 5429

**Προς :**

**Δρ. Α. Εξαδάκτυλο**  
**Πρόεδρο ΠΙΣ**

**Κοιν. :**

**κ. Ε. Κατσίκη**  
**Νομικό Σύμβουλο ΠΙΣ**

Αξιότιμε κ. Πρόεδρε,

Σας αποστέλλουμε την επιστολή αυτή που αφορά το θέμα της αποτρίχωσης με τη χρήση μηχανημάτων laser και τη χρήση αυτών μόνο από εξειδικευμένους ιατρούς ειδικότητας Πλαστικής Χειρουργικής και Δερματολογίας, καθόσον η συγκεκριμένη πράξη στοιχειοθετείται (όπως θα διαπιστώσετε παρακάτω) από την ισχύουσα νομοθεσία ως ιατρική πράξη.

Η νομοθεσία δεν ορίζει συγκεκριμένα ποιες δραστηριότητες εμπίπτουν στην άσκηση του ιατρικού επαγγέλματος. Ωστόσο, **ο Κώδικας Ιατρικής Δεοντολογίας παρέχει ορισμένες κατευθύνσεις για τον καθορισμό του περιεχομένου του ιατρικού επαγγέλματος.**

Καταρχήν, ο Κώδικας προβλέπει (άρθρο 1 παρ. 5) ότι οι διατάξεις του εφαρμόζονται «κατά την άσκηση του ιατρικού επαγγέλματος». Η έννοια της άσκησης του ιατρικού επαγγέλματος στον Κώδικα πρέπει να θεωρηθεί ταυτόσημη με αυτή του «ιατρικού λειτουργήματος» και της «άσκησης της ιατρικής» που χρησιμοποιούνται σε άλλες διατάξεις του Κώδικα (βλ., ιδίως, τους τίτλους: Κεφάλαιο Β': «Γενικοί κανόνες άσκησης ιατρικού επαγγέλματος», Άρθρο 2: «Η άσκηση της ιατρικής ως λειτούργημα»). Βάσει του άρθρου 1 παρ. 5, ο Κώδικας έχει υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής, δηλαδή δεσμεύει τα πρόσωπα που ασκούν το ιατρικό επάγγελμα (τους ιατρούς).

Περαιτέρω, ο Κώδικας δεν προσδιορίζει συγκεκριμένα σε ποιες δραστηριότητες ή πράξεις επιτρέπεται να προβαίνουν οι ιατροί, ώστε να προσδιορίζεται το εύρος των δραστηριοτήτων που καλύπτονται από το ιατρικό επάγγελμα. Ωστόσο, οι διατάξεις του



περιλαμβάνουν κανόνες που εντάσσουν αναμφίβολα ορισμένες δραστηριότητες στο πεδίο του ιατρικού επαγγέλματος.

**Η βασική δραστηριότητα που εμπίπτει στο πεδίο του ιατρικού επαγγέλματος σύμφωνα με τον Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας είναι η εκτέλεση ιατρικών πράξεων. Η έννοια της ιατρικής πράξης ορίζεται στο άρθρο 1 παρ. 1 του Κώδικα το οποίο προβλέπει ότι «ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΡΑΞΗ ΕΙΝΑΙ ΕΚΕΙΝΗ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΩΣ ΣΚΟΠΟ ΤΗ ΜΕ ΟΠΟΙΑΔΗΠΟΤΕ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟ ΠΡΟΛΗΨΗ, ΔΙΑΓΝΩΣΗ, ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ».**

Για την έννοια της ιατρικής πράξης πρέπει να σημειωθούν τα ακόλουθα: Στη θεωρία έχουν διατυπωθεί διάφοροι ορισμοί της ιατρικής πράξης, όπως ότι η ιατρική πράξη είναι μια πράξη που αποσκοπεί στην διάγνωση και την θεραπεία της ασθένειας και συνδέεται με το υποκείμενο της, τον γιατρό, ή ότι ιατρική πράξη είναι η επέμβαση στο ανθρώπινο σώμα. Μια άλλη ευρύτερη θεώρηση, ορίζει την ιατρική πράξη ως κάθε ενέργεια ή παράλειψη που γίνεται από γιατρό, αναφορικά με συγκεκριμένο αποδέκτη των υπηρεσιών του. Άλλοι εντοπίζουν το κρίσιμο στοιχείο στον σκοπό της πράξης και υποστηρίζουν ότι ιατρική πράξη είναι αυτή που αποσκοπεί στην αποκατάσταση ή διατήρηση της καλής υγείας ορισμένου προσώπου. Ανάλογα με τον ορισμό που θα υιοθετηθεί, προσδιορίζεται το εύρος των πράξεων που θεωρούνται ιατρικές, με βασικό ζήτημα αν εμπίπτουν στην έννοια και πράξεις μη θεραπευτικές που δεν αποβλέπουν δηλαδή στην θεραπεία ασθενούς ατόμου αλλά αφορούν ένα υγιές άτομο, π.χ. αισθητικές επεμβάσεις.

Στην ελληνική έννομη τάξη, ο νομοθέτης ήρε τις αμφιβολίες, διατυπώνοντας ρητά τον ορισμό της ιατρικής πράξης στο άρθρο 1 του Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, για να θεωρηθεί μια πράξη ως ιατρική πρέπει πρώτον να διενεργείται με κάποια επιστημονική μέθοδο και δεύτερον να αποβλέπει σε έναν από τους σκοπούς που μνημονεύονται στο νόμο.

Όσον αφορά τους σκοπούς της ιατρικής πράξης, αυτοί καλύπτουν πράξεις που αποβλέπουν στην πρόληψη (π.χ. εμβολιασμός), στη διάγνωση (π.χ. αιματολογικές εξετάσεις, καρδιογράφημα), στη θεραπεία και στην αποκατάσταση της υγείας του ανθρώπου (π.χ. χειρουργική επέμβαση, χορήγηση φαρμακευτικής αγωγής). Ο νομοθετικός αυτός ορισμός της ιατρικής πράξης αντιστοιχεί στην ειδικότερη έννοια της «θεραπευτικής»



ιατρικής πράξης και έτσι είναι περιοριστικός, σε σχέση με το εύρος του πεδίου εφαρμογής του Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας, καθώς φαίνεται να μην περιλαμβάνει τις μη θεραπευτικές πράξεις. Ειδικότερα, ο ορισμός φαίνεται να αντιστοιχεί στην έννοια της «θεραπευτικής» ιατρικής πράξης, καθώς αναφέρεται στην θεραπεία και αποκατάσταση της υγείας, προϋποθέτει δηλαδή την ύπαρξη ασθένειας. **Οι ιατρικές πράξεις, όμως, μπορεί να είναι και μη θεραπευτικές, ήτοι πράξεις που δεν έχουν θεραπευτικό σκοπό, όπως οι αισθητικές επεμβάσεις. Οι πράξεις αυτές, παρά την περιοριστική διατύπωση του νόμου, αναμφίβολα υπάγονται στην έννοια των ιατρικών πράξεων, όπως συνάγεται από τις λοιπές διατάξεις του Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας (βλ. άρθρο 2 παρ. 1 ΚΙΔ, που αναφέρει ότι η άσκηση της ιατρικής αποσκοπεί, μεταξύ άλλων, στην διατήρηση και την βελτίωση της υγείας του ανθρώπου, άρθρο 11 παρ. 3 ΚΙΔ, που αναφέρεται στις «αισθητικές ή κοσμητικές επεμβάσεις», καθώς και το άρθρο 1 παρ. 4 ΚΙΔ, που ορίζει ως «ασθενή», κάθε χρήστη των υπηρεσιών υγείας και όχι τον νοσούντα).**

Πέρα από τον ανωτέρω ορισμό και προς άρση τυχόν αμφιβολιών, ο νόμος διευκρινίζει (άρθρο 1 παρ. 2 και 3) **ότι στις ιατρικές πράξεις υπάγονται και αυτές που έχουν ερευνητικό χαρακτήρα**, υπό την προϋπόθεση ότι «αποσκοπούν οπωσδήποτε στην ακριβέστερη διάγνωση, στην αποκατάσταση ή και τη βελτίωση της υγείας των ανθρώπων και στην προαγωγή της επιστήμης.». Επίσης, ιατρικές πράξεις είναι κατά νόμο και η συνταγογράφηση, η εντολή για διενέργεια πάσης φύσεως παρακλινικών εξετάσεων, η έκδοση ιατρικών πιστοποιητικών και βεβαιώσεων και η γενική συμβουλευτική υποστήριξη του ασθενούς.

Πέρα από τις ιατρικές πράξεις που εμπíπτουν στον ορισμό του άρθρου 1 του ΚΙΔ, ο Κώδικας περιλαμβάνει ρυθμίσεις για ορισμένες πράξεις (ενδεικτικά, άρθρο 30: **ιατρική υποβοήθηση στην ανθρώπινη αναπαραγωγή**, άρθρο 31: **τεχνητή διακοπή κύησης**, άρθρο 11 παρ. 3: **επεμβάσεις αλλαγής φύλλου**), οι οποίες, παρόλο που δεν έχουν θεραπευτικό σκοπό, οπωσδήποτε εμπíπτουν στο πεδίο του ιατρικού επαγγέλματος, γι' αυτό ρυθμίζονται στον ΚΙΔ. Το ίδιο ισχύει, όπως προεκτέθηκε για τις αισθητικές ή κοσμητικές επεμβάσεις, οι οποίες επίσης ρυθμίζονται ειδικά στον ΚΙΔ και, κατά συνέπεια, εντάσσονται στην έννοια της άσκησης της ιατρικής.



Πέρα από τις αισθητικές επεμβάσεις, στην εμβέλεια του ιατρικού επαγγέλματος εμπίπτουν αναμφίβολα και όλες οι πράξεις (δηλαδή όχι μόνο οι επεμβάσεις) που τελούνται για αισθητικούς λόγους, όταν για αυτές χρησιμοποιούνται χειρουργικά μέσα ή μηχανήματα, τα οποία με φυσικούς ή χημικούς παράγοντες μπορούν να συντελέσουν στον καθορισμό διαγνώσεως ή εφαρμογή θεραπείας. Η ένταξη και των πράξεων αυτών στο πεδίο του ιατρικού επαγγέλματος προκύπτει από το άρθρο 339 ν. 4512/2018 που ορίζει το ποινικό αδίκημα της αντιποίησης του ιατρικού λειτουργήματος. Το ίδιο προέβλεπε και ο καταργηθείς Κώδικας Ασκήσεως Ιατρικού Επαγγέλματος.

Δραστηριότητες - πράξεις που δεν σχετίζονται με την υγεία («υπηρεσίες αισθητικής»).

Οι πράξεις στο πεδίο της αισθητικής ιατρικής διακρίνονται αυστηρά από τις πράξεις που τελούνται από αισθητικούς, στο πλαίσιο ινστιτούτων και εργαστηρίων αισθητικής και εμπίπτουν στα όρια του επαγγέλματος του αισθητικού.

Το πλαίσιο ασκήσεως του επαγγέλματος του αισθητικού ρυθμίζεται από το ν.δ. 361/1969, όπως οι διατάξεις του έχουν τροποποιηθεί με το άρθρο 38 ν. 4058/2012 και ισχύουν. Κατά το άρθρο 4 του ν.δ. 361/1969, το έργο του αισθητικού συνίσταται στην περιποίηση και διατήρηση του ανθρώπινου σώματος σε καλαίσθητη κατάσταση, με την εφαρμογή, εξωτερικώς πάντοτε, των ενδεδειγμένων φυσικών και τεχνικών μέσων. Στο ίδιο άρθρο, προβλέπονται, επίσης, περιοριστικά οι πράξεις τις οποίες μπορεί να τελεί ο αισθητικός και αναφέρεται, επί παραδείγματι, η μάλαξη προσώπου με ηλεκτρικές συσκευές, η περιποίηση του προσώπου με κρέμες και καλλυντικά σκευάσματα, καθώς και η αποτρίχωση με κερί και με ηλεκτρικές συσκευές, εφόσον έχει εκπαιδευθεί προς τούτο, όπως ορίζει ο νόμος. Συνεπώς, η δραστηριότητα του αισθητικού μπορεί να αναπτύσσεται μόνο στο πλαίσιο της περιποίησης του δέρματος και μόνο εξωτερικώς. Ρητά προβλέπεται, άλλωστε, στο νόμο, η απαγόρευση ασκήσεως «πάσης ιατρικής πράξης», ακόμα και με την συνεργασία ιατρού οποιασδήποτε ειδικότητας (άρθρο 5 ν.δ. 361/1969).

Στην πράξη φαίνεται ότι έχει ανακύψει το ζήτημα αν δικαιούνται οι αισθητικοί να διενεργούν αποτρίχωση με laser. Επ' αυτού, εκδόθηκε αρχικώς η εγκύκλιος Γ3β/ΓΠ/οικ.18846/13.03.2017 του Υπουργείου Υγείας, η οποία διευκρίνιζε ότι η αποτρίχωση με laser αποτελεί ασφαλή μέθοδο, εφόσον διενεργείται από ιατρούς



ειδικότητας Δερματολογίας και Πλαστικής Χειρουργικής, καθώς και ότι δεν είναι δυνατόν να διενεργείται σε εργαστήριο αισθητικής, δεδομένου ότι δεν προβλέπεται η παρουσία ιατρού σε αυτό.

Κατόπιν, όμως, ανακλήθηκε η ως άνω εγκύκλιος με την υπ' αριθμ. πρωτοκόλλου 1517/19.04.2017 εγκύκλιο, η οποία διευκρίνισε ότι αποτρίχωση με μηχανήματα laser διενεργείται και από πτυχιούχους του Τμήματος Αισθητικής-Κοσμετολογίας των ΤΕΙ.

Η θέση που φαίνεται να υιοθετεί ο ΠΙΣ για το ζήτημα αυτό δημιουργεί ορισμένα ζητήματα. Καταρχήν, οι εγκύκλιοι δεν είναι κανονιστικές πράξεις και δεν μπορούν να εισάγουν νέους κανόνες δικαίου.

**Κατά κανόνα, οι εγκύκλιοι επαναλαμβάνουν, σχολιάζουν και επεξηγούν τις διατάξεις των νομοθετικών και κανονιστικών πράξεων και παρέχουν οδηγίες για τον τρόπο εφαρμογής τους, χωρίς να εισάγουν νέες ρυθμίσεις.** Κατ' εξαίρεση, μια εγκύκλιος μπορεί να έχει χαρακτήρα «κανονιστικής εγκυκλίου», όταν με αυτήν καθορίζονται καθήκοντα των ιεραρχικώς υφιστάμενων υπαλλήλων προς τους προϊσταμένους τους και όταν επιβάλλονται υποχρεώσεις ή αναγνωρίζονται δικαιώματα στους διοικουμένους. Πρόκειται σε αυτές τις περιπτώσεις για κανονιστικές διοικητικές πράξεις και επιβάλλεται η δημοσίευση τους στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Εν προκειμένω, η εγκύκλιος, η οποία δεν έχει δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και είναι αμφίβολο αν μπορεί να θεωρηθεί κανονιστική, φαίνεται να μην συνάδει με σαφείς κανόνες της ισχύουσας νομοθεσίας. Ειδικότερα, η αποτρίχωση με χρήση laser αποτελεί αισθητική επέμβαση, δηλαδή πράξη που εμπίπτει στην άσκηση της ιατρικής, όπως αναλύθηκε. Πολύ περισσότερο, στο βαθμό που το laser αποτελεί χειρουργικό μέσο ή μηχανήμα το οποίο με φυσικούς ή χημικούς παράγοντες μπορεί να συντελέσει στον καθορισμό διαγνώσεως ή εφαρμογή θεραπείας (ενδεικτικά, το laser χρησιμοποιείται για την ενδοσκοπική διαγνωστική και χειρουργική τραχείας, βρόγχων και οισοφάγου και για την θεραπεία δέρματος, τριχοθυλακίων και βλεννογόνων, όπως ορίζεται στην ΥΑ Γ5α/Γ.Π.οικ.64843/2018), οι πράξεις που τελούνται με το μέσο αυτό, ακόμα και όταν τελούνται για αισθητικούς λόγους, εμπίπτουν αναμφίβολα στην εμβέλεια του ιατρικού επαγγέλματος και η άσκησή τους από μη ιατρούς συνιστά το αδίκημα της αντιποίησης του ιατρικού επαγγέλματος σύμφωνα με τη ρητή πρόβλεψη του άρθρου 339 ν. 4512/2018.



Αξιότιμε κ. Πρόεδρε,

Κατόπιν των ανωτέρω παρακαλούμε όπως σε συνεργασία με τη Νομική Υπηρεσία του ΠΙΣ προβείτε στην κατά τη κρίση σας γνωμοδότηση σχετικά με την αποκλειστική χρήση των μηχανημάτων αποτρίχωσης με laser, μόνο από εξειδικευμένους ιατρούς ειδικότητας Πλαστικής Χειρουργικής και Δερματολογίας.

Με εκτίμηση,

Πρόεδρος

Η. Αθανασόπουλος

Γεν. Γραμματέας

Σ. Βούρτσος